

ПЕРВИННИЙ ОБРАЗ СВІТОТВОРЕННЯ У ПАРАДИГМІ КРИТИЧНОГО МОДУСУ САМООПІСУ

Зміст дослідження визначає інтерпретація метафорично-образного ядра символічного виробництва. Зв'язок людини та світу становить класичну проблему філософії, науки, релігії. Методологічні настанови структурно-конструктивних особливостей цього зв'язку визначаються концепцією світотворення Н. Гудмена та теорією соціальних систем Н. Лумана. Виокремлено конструктивну систему функціонального взаємозв'язку. Структура світобачення в культурному та соціальному полі відтворює конфлікт легітимності знання світу та влади. Це дослідження обмежене лише питанням віддзеркалення світу в горизонті людської самобутності. Розвиток досліджуваної тематики відкриває шлях визначенню процесів відтворення, виробництва та споживання образу в новітніх ідеологічних, мистецьких та філософських інтерпретаціях парадигм світобачення. Ключові слова: символічне виробництво, соціальна система, конструктивна система, світ, функціональна модель, «світове яйце», «лабіринт», метафора, міфопоетичний образ світу, генеалогічний універсум.

Тема статті пов'язана із парадоксальним відношенням взаємозамінності понять «світ» і «людство» при застосуванні поняття «горизонт». Усталена симетрія об'єктивної значущості поняття «світ» і феноменального визначення поняття «людство» відіграє важливу роль для історії наукового пізнання. Ми можемо спостерігати, як на основі елімінації інтелектуальних і чуттєвих уявлень, пов'язаних з існуванням людини вироблялось наукове поняття світу. Так само паралельний процес спостерігався в людському самопізнанні. Приміром, впровадження концепції «гуманітарних наук», теорії «наук про дух», претензії окремих галузей наукового знання посісти домінуюче місце в структурі пізнання, наприклад, історичних наук у пізнанні закономірностей суспільного розвитку, психології в розумінні особливостей, закономірностей та причин людської поведінки тощо.

Поняття світу відіграє таке ж саме значення в теорії соціальних систем, відповідно до викладеного Н. Луманом погляду, що поставив під сумнів теоретичний ефект акумуляції емпіричного знання в соціальній теорії [див.: 5, с. 15]. Отже, вироблена історією науки модель розуміння суспільства відображає «дефіцит раціональності» (Н. Луман) [див.: 5, с. 615]. На нашу думку, він є наслідком очікування кумулятивного ефекту в символічному виробництві знань про людину та світ, тобто переконання, що суспільство і людина, перетворюючись на об'єкти пізнання, змінюються.

Системний підхід і його теоретичне обґрунтування Н. Луманом знайшли широке визнання в Україні. Насамперед, слід відзначити використання одного з центральних понять теорії Лумана «аутопоїезис» (в українській термінології також використовується написання «аутопоезис») для аналізу українського суспільства як соціальної системи (В. Овчаренко [8], О. Пономаренко [11], О. Зайцева [3]), у вирішенні актуальних проблем методології права (Н. Арабаджи [1], Н. Орловська [9]), для опису взаємодії та конкурентоспроможності суб'єктів економічних відносин (Г. Мазур [6], Є. Рудніченко [10], С. Чурилов [13]), як детермінанта мережевих комунікацій (О. Кучерук [4]). Місце і роль теорії соціальних систем Лумана в соціологічному теоретизуванні представлено в дослідженні теоретичного плюралізму сучасної соціології, яке проведено М. Соболевською [12]. Загальні принципи системного підходу Н. Лумана використовуються для аналізу медійного простору та становлення інформаційного суспільства в Україні (Н. Іщук, Н. Степанюк, О. Дольська, І. Харченко, Т. Пушкар, Д. Кіслов), в контексті аналізу технологій управління (О. Славіна, В. Колтун, Ю. Белікова).

Отже, головні напрями досліджень спрямовані на використання соціальної теорії Н. Лумана та поняття аутопоїезису для вивчення механізмів відтворення в сучасному суспільстві на рівні економічних відносин, у перспективі розвитку інформаційних технологій та з метою розвитку технологій соціального управління на державному рівні та місцевого самоврядування. У теоретичному плані також показовою є спрямованість використання доробку Лумана з метою аргументації автономії соціального та політичного поля влади. Проведення такої стратегії дискурсів у культурному та соціальному полі містить ризик перетворення наукового інструментарію на ідеологічний інструмент прихованого примусу. Обмеження теоретичного аналізу практичними інтересами серед наслідків включає і те, що влада починає використовувати

науку для самоопису, метою якого є підвищення ефективності механізмів соціального контролю. Серед непередбачуваних наслідків використання ідеологізованої соціальної науки є і фактор її перетворення на елемент соціальної маніпуляції. Тож, наявність питань пов'язаних із фундаментальними науковими питаннями, як, наприклад, взаємозв'язок «світу» та «людини» є запорукою збереження автономного простору інтелектуального досвіду, тобто такого простору мислення, який не може використовуватися в інтересах влади та з метою обґрунтування практик прихованого примусу, а лише, як утверджував Н. Луман, із «чистого зацікавлення». Аналіз досистемного образу світу становить відкритий напрям для філософії в Україні.

Метою статті є виокремлення такого напрямку дискусії, в якому враховується не кумулятивний ефект наукового знання, а континуальність критичного потенціалу філософії. В окресленні платформи дискусії ми маємо врахувати кілька факторів, які мають визначити диспозицію її учасників. Нашим завданням є аналіз специфічних ознак символічного виробництва образу світу. Гіпотезою нашої розвідки є те, що безперервність символічного виробництва функціональної моделі забезпечується метафоризацією впорядкованості сфери існування людини і всесвіту, дій та прагнень, що визначають людську самотність та самоздійсненність людини у світі.

Відмінність світу та людства виражає протилежність області застосування понять. Поняття «світ» ототожнюється з природознавством. Поняття «людство» зумовлюється розмаїттям людського буття у світі. Кумулятивний ефект наукового знання виникає тоді, коли наукова теорія перетворюється на інструмент соціального контролю та претендує на самоопис дійсності мовою наукових теорій. Тож, відмінність світу та людини має значення не емпіричної достовірності, а виражає схематизацію інтелектуальних і чуттєвих уявлень у культурному та соціальному полі. Таке твердження, відображає внутрішньо-системні процеси пізнання, що залежать від зацікавлення, а не інтенції досконалості чи недовершеності.

Розв'язання проблеми кумулятивного ефекту знання зумовлюється постановкою питання про критичний модус самоопису, позначеного Н. Луманом. Дефіцит раціональності, на наш погляд, характеризує символічне виробництво соціальних систем у сучасному світі. Його слід аналізувати не в контексті традиційних для соціальних наук дисциплінарних матриць, що виражаються проблемами еволюціонізму та кризи відповідно до парадигми протиставлення стратифікаційної та функціональної моделі диференціації соціальних систем.

Методологічна настанова нашого дослідження виходить з ідеї дворівневих теорій соціальних систем, представленої Н. Луманом. Теорія першого рівня, в нашому випадку, включає проблему символічного виробництва образу світу в контексті протиставлення стратифікаційної та функціональної моделей. Теорія другого рівня засновується на концепції світотворення, впровадженій Нельсоном Гудменом для опису структурної організації та інтерпретації конструктивних систем. Виокремлення образу світу в функціональну модель досистемної мови дозволяє охарактеризувати світ як задану мовами множину, тобто світ є множиною, що задається мовами, які включають як підмножину досистемну мову. Системні мови функціонують як мови фізики, математики, повсякденності.

Мова фізичної науки дозволяє сконструювати світ об'єктних сутностей, математична – світ інтелігібельних сутностей, тобто таких, що досягаються розумом, мисленням. Зрештою феноменологія дозволяє описати життєвий світ особистості. Втім, незалежно від системи опису слід визнати, що він не може бути вичерпним, оскільки потребує інтерпретації та коментарів, а також становить «раціональну реконструкцію» зв'язку ідей [див.: 2, с. 266].

Слід зазначити, що єдиної мови реконструкції світу не існує. Опис світу – це комплекс речовистості фізичної мови, відношень математичної мови, повсякденної феноменологічної мови. Творення універсальної та адекватної мови опису є завданням, традиційним як для релігії, науки та філософії, так і малоімовірним для його виконання. Оскільки універсальна мова має відобразити зв'язок світу речей, світу відношень та повсякденного світу. Отже, слід погодитись із Н. Гудменом, що філософія не відтворює досвід, але ж і її завдання не в тому, щоби відтворити досвід уречевлення та повсякденності, а відобразити його [див.: 2, с. 270]. І в цьому розумінні вона виконує функцію конструктивної системи у пізнанні світу, самовизначення та самоздійсненності людської самотності у світі.

Серед факторів, які визначають ефективність соціальних порядків, слід відзначити на ті, що зумовлюються протилежністю образу природної легітимності соціального зв'язку та штучності соціальних порядків. Репертуар образів світу включає різні аспекти функціональних особливостей конструктивних систем. У кожному окремому значенні вибудовується концептуальне поле «образу світу». Його ядро складає міфопоетичне уявлення про світ, знання та творча діяльність репрезентують відгалуження, в яких відбивається відношення світу системи та світу досистемної

мови [див.: 2, с. 275]. Функціональні моделі досистемного образу світу такі: (а) «світ» як «світове яйце», (b) «світ» як «лабіринт», (c) «світ» як «арена», (d) «світ» як театр життя із «концертом світових націй», (e) «світ» як «матриця».

З усього різноманіття репертуару образів світу це дослідження зосереджене на співвідносності образів «світового яйця» та «лабіринту». В них і сьогодні відтворюється протистояння «влади» і «знання». Сучасна «влада» шукає опору своєї легітимності не тільки у свідомості громадян, а й у «стандартизації вірувань». У них, на наш погляд, прослідковується обмеженість уявлення природності соціальних порядків як таких, що відповідають нормам генеалогічного універсуму. Образ «світового яйця» є невід'ємним складником масового ритуалу, пов'язаного з релігійними і державними святами, а образ «лабіринту» в сучасному мистецтві та ігровій культурі набув значення метафори універсальної системи знань і дії.

Схематизація міфопоетичних образів та їх перетворення на функціональну модель має місце у традиціях дописемної культури. Міфопоетичний образ «світового яйця» схематизує зв'язок людини з природою. Це уявлення про природу як форму життя та існування; ним вирізняються стандарти релігійного та наукового бачення світу. Ототожнення життя та існування, імовірно, належить до найбільш архаїчних елементів функціональної моделі. У них послідовність природних явищ впорядковується у цикли існування. Міфологічне ядро цих образів пов'язане з демаркацією солярних і лунарних циклів та укладанням на їх основі календаря. Представле ними в аврамічних релігіях традиціями Песаху, Пасхи, Рамадану засвідчується зв'язок теологічних уявлень із кодифікацією первинних спостережень за природними циклами. У них зафіксована структурна протилежність «вічного життя» та «тимчасовості існування».

Впроваджена Аристотелем концепція зародження та розпаду природних речей вводить уявлення природної закономірності, а її застосування для систематизації природознавства дозволяє розмежувати фізичну теорію причин і біологічну теорію опису видів. На її основі в науці виокремлюються дві сфери пізнавальної діяльності: біологія та фізика. В них виражається фундаментальна ознака системного образу світу: відмінність життя та існування. Ервін Шредингер писав: «Упорядкованість, яка спостерігається в розгортанні життєвих процесів, походить з різних джерел» [14, с. 82]. Отже, у свідомості людини є різні пласти образу світу, упорядковуються у функціональну модель. Ядро системного образу світу відображає стандарт протиставлення «вічне / тимчасове», та його відгалуження в науці «життя / існування». Проте ці опозиції не є безумовними. Ядро образу світу може відображати стандартом протиставлення «смертне / безсмертне», а його відгалуження в мистецтві «існування / сутність». Відтак, світ є змінною та збірною конструкцією.

Досистемний образ світу зумовлюється міфопоетичними конструкціями. Наприклад, міфопоетичний образ «світового яйця». На відміну від лінійної модуляції системного образу світу вони відображаються у векторах нарації. Їх розбіжності засвідчуються, принаймні, двома мотивами: у китайському оповіданні Пань-Гу міститься мотив перетворення або народження людини зі світового яйця. Інший мотив збереглися у фіно-угорських та слов'янських народів у казкових оповіданнях про Кощеєву загибель. Приховати власну смерть – один із найдавніших мотивів, перше літературно-письмове згадування цього мотиву належить до єгипетського оповідання «Казка про двох братів». Зв'язок Кощеєвої загибелі із символом «світового яйця» та календарним циклом змін пір року містить інтерпретація Володимира Топорова та Ромена Назірова [7].

Власне Кощей, який приховав свою смерть, є архетипним образом людського втручання у природний хід речей. Він є своєрідним образом «тіні-двійника» існування. Власне у протистоянні Кощей і богатиря в одне ціле згортаються архетип «тіні-двійника» та архетип «героя, що визволяє сонце». Це згортання забезпечує не тільки цілісність сюжету панування, а й легітимність уявлення смислів упорядкування: «влада, що втаємничує, краде» та «влада, що боронить, захищає та охороняє». У цьому сюжеті народжується міф «царського місця», яке є «тінню» самого себе, яке протиставляється «царській справі», яка є дією сонця. Міфологія легітимності влади відслідковується артефактах влади. Наприклад, образ «короля-сонця» Людовика XIV викарбуваний на золотих монетах, луїдорах, де на реверсі зображено колісницю Геліоса.

Утвердження демократії перенесло проблему «царської справи» до розв'язання проблеми виховання особистості. Її філософське осмислення представляється в дискусії Сократа і Софістів. У діалозі Платона «Євтедем» («Εὐθύδημος») розмова точиться довкола виховання і справ «царського мистецтва». Слово «царське» в сенсі «найважливішого у справах управління» [Plato. Euthydemus 291b]. Майже в середині розмови Сократ, відповідаючи на запитання Критона, наводить пару порівнянь: полювання дитлахів за воронами, а інше – з перебуванням у лабіринті. У символічному вимірі цих прозорих порівнянь вміщується одна суттєва проблема непрозорості

образу світу в культурному та соціальному полі. Не менш важливе й те, що наведені Платоном приклади впорядковують «полювання» та «лабіринт». Імовірно, що проект лабіринту є моделлю тропів полювання, крім того, план лабіринту включає пастки, що також вказує на його зв'язок із цим прадавнім мистецтвом.

Найвідоміша розповідь про лабіринт пов'язана з подорожжю Тезея до Криту і його перемогу над Мінотавром. Згадаємо, що особливістю цієї розповіді є парність героїв, розподілених відповідно до гендерного принципу в генеалогічному універсумі. Показовим є те, що в міфі жінки представлені зрадницями стосовно чоловіків. Тема жіночої зради – постійна у міфах. Аріадна зраджує батька, Тезея, пізніше Олена Прекрасна зрадить чоловіка, Клітемнестра – Агамемнона. Наслідки зради жінок завжди печальні: Мінос, батько Аріадни, втратить владу над Афінами, помститься за ганьбу Менелая, чоловіка Олени Прекрасної, допоможе Троянська війна, відносини Клітемнестри та Агамемнона, дружини та чоловіка, приведуть до трагічної розв'язки Ористеї. Так само і необхідність побудувати лабіринт пов'язана із таємницею бажання Пасіфаї.

Дедал, образ технічної досконалості людства, допомагає зберігати симетрію у відношеннях людського світу. Він допомагає Пасіфаї задовольнити своє кохання до бика, а потім, створює будівлю, в якій плід породжений цим коханням, Мінотавр, буде прихований від чужих очей. Так само як і Пасіфаї, Дедал допомагає Міносу утримувати своє панування над Критом. Можливо, що греки, розповідаючи про Дедалові діяння, передають нам розуміння того, що світ генеалогічного універсуму є недосконалим і в ньому постійно відбуваються мутації, порушується симетрія. Відтак, мають бути створені засоби, які підтримують його симетрію та гармонію.

Періодично симетрія нарративу зазнає мутацій. Тезей переодягається, разом із супутниками в жіноче вбрання – це одна з перших продій в оповіданні про подорож Тезея на Крит. Вона показує, що легітимність розподілу соціальних ролей підпорядковується не природним факторам, а доцільності. Так, заради певної мети, а міфи про Тезея – це вивільнення Афін від критського панування, чоловіки можуть переодягнутись у жіноче вбрання. Наступний етап пов'язаний із перебуванням Тезея на Криті. І «золота нитка» Аріадни вирішує долю Тезея та його повернення після перемоги над Мінотавром. У цьому випадку Аріадна йде проти батьківської влади. І її приклад підтверджує, що легітимність усередині генеалогічного універсуму є відносною, оскільки залежить від бажань. І Аріадна, як і її матір Пасіфая, у певні моменти свого життя керуються бажаннями, які ставлять під загрозу чи руйнують лад, розбудований на принципах природної легітимності генеалогічного універсуму. Наступний етап – повернення Тезея, який постає переможцем Мінотавра, до Афін. У відносини Тезея та його улюбленої втручається Діоніс. І Аріадна залишає Тезея. Відтак, ми можемо зрозуміти, що людське та божественне не можуть «злитися» в одне ціле. Людина має підкорятися навіть примхам, якщо вони мають божественне джерело. Вимушене прощання з Аріадною стає причиною іншої трагедії. Вітрила на кораблі, яким плыв Тезей, не змінили з чорного на білий колір. Це мало би означати, що подорож завершилася добре і Тезей повертається переможцем в Афіни. Утім, сталося по-іншому: вітрила були чорні, тому батько Тезея, Егей, подумавши, що його син загинув, кинувся зі скали у море. Цей елемент розповіді також наводить розуміння на те, що всі зв'язки в генеалогічному універсумі, як зв'язок батька та сина, умовні, що існують речі більші за будь-яку «генеалогію моралі», якщо скористатися метафорою Ф. Ніцше. Отже, вся розповідь про подорож Тезея на Крит наповнена точками, в яких мала би відбутися зміна диспозицій, за аналогією гри у шахи – рокіровка, але вона не відбувається. Впорядкованість генеалогічного універсуму не підтримується природністю. Парадокс гармонічної рівноваги «вдачі» та «нещастя» становить основу розповіді про подорож Тезея на Крит, соціальна рівновага, збалансованість соціальної системи не є природною, а цілком залежить від людських діянь.

Узагальнення образу світу дозволяє встановити такі твердження щодо його функціональної моделі:

Репертуар міфопоетичних образів світу становить основу архітекtonіки соціальної системи.

Міфопоетичний образ «світового яйця» становить дописемний концепт життєвих циклів. Людина має вписатись у життєві цикли, але визначення шляху її самобутності становить проблему функціональної моделі, яку представляє міфопоетичний образ лабіринту.

Контамінація міфопоетичного образу «світового яйця» нарративами про творення людини або про людські діяння становить один із архетипичних елементів протиставлення метафор «світового яйця» та «лабіринту» в розумінні протилежності природної впорядкованості та людських діянь.

Математична модель «світового яйця» та «лабіринту» є відмінними ментальними моделями. Математична модель «світового яйця» елептична; вона нагадує про коловороті небесних тіл;

математична модель лабіринту – синусоїда. Лабіринт – це символ «прихованої таємниці»; і, розв'язуючи її, герой проходить випробування лабіринтом – це один із центральних сюжетів героїчної міфології. І якщо «світове яйце» є природним символом, то «лабіринт» є моделлю штучною. Якщо образ «світового яйця» віддзеркалює свою тінь-двійника – це образ людини, то образ «лабіринту» становить сіть відображень людської самотності в світі.

Стратифікація образу світу становить множину вірувань стандартизованих у теології, філософії, науці. Верифікація твердження про те, що теологія є специфічною відзнакою західного релігійного етосу, маючи на увазі ототожнення «західного» з «європейським», а в широкому плані «євроатлантичним», в оцінних категоріях – «євроцентричним», становить один із перспективних напрямів аналізу соціокультурної реальності на основі демаркації стратифікаційних і функціональних моделей. Імовірно, що теологія становить функціональну модель релігійної мови та має бути репрезентована в окремому напрямі досліджень.

Взаємозв'язок функціональної та ментальної моделі світу становить важливий елемент розуміння дійсності, як зазначив Д. Р. Форрестер: «Ментальний образ світу навколо Вас, який Ви носите в своїй голові, є моделлю. У нашій голові не має міста або уряду, або ж країни. Найвні лише концепти та відношення, використанням яких послуговуються, щоб репрезентувати реальну систему» [15].

Література

1. Арабаджи Н. Б. Соцієтальність та аутопоезис правового порядку: методологічні аспекти / Н. Б. Арабаджи // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вып. 65. – С. 211-218.
2. Гудмен Н. Способы создания миров / Н. Гудмен; [пер. с англ. А. Л. Никифорова, Е. Е. Ледникова, М. В. Лебедева, Т. А. Дмитриева]. – Москва : Идеа-Пресс : Логос : Праксис, 2001. – 376 с.
3. Зайцева О. І. Моделювання процесів самоорганізації в складних соціально-економічних системах / О. І. Зайцева // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – Вып. 3 (2). – С. 73-75.
4. Кучерук О. А. Детерминанта сетевых коммуникаций в формировании массового сознания молодежи / О. А. Кучерук // Грані. – 2014. – № 5. – С. 139-144.
5. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / Н. Луман; [пер. с нем. И. Д. Газиева]; [под ред. Н. А. Головина]. – Санкт-Петербург : Наука, 2007. – 648 с. – С. 15.
6. Мазур Г. Ф. Наукові засади розвитку агропромислового виробництва України / Г. Ф. Мазур // Наука й економіка. – 2014. – № 1. – С. 110-117.
7. Назиров Р. Истоки сюжета «Кашеява смерть в яйце» / Р. Г. Назиров // Фольклор народов РСФСР. Фольклор и этнография. Общее и особенное в фольклоре разных народов : межвуз. науч. сб. – Уфа : Башкирский ун-т, 1989. – С. 31-40.
8. Овчаренко В. А. Анализ аутопоезиса украинского общества как социальной системы [Електронний ресурс] / В. А. Овчаренко // Державне будівництво : електрон. наук. фах. вид. – Харків, 2011. – № 2. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/6/07.pdf>
9. Орловська Н. А. Про характер кримінально-правових санкцій в контексті постмодерну / Н. А. Орловська // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – Луганськ, 2011. – Спецвип. № 6 : Розвиток держави і права в сучасних умовах: досвід, реальії, перспективи. – С. 32-40.
10. Погорелов Ю. С. Понятійний апарат еволюційної теорії як інструменту опису взаємодії суб'єктів економічних відносин в контексті економічної безпеки держави / Ю. С. Погорелов, Є. М. Рудніченко // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. пр. – Луганськ : Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2013. – № 2 (46). – С. 135-141.
11. Пономаренко О. В. Теоретико-методологічні основи механізмів державного управління соціальними проектами та програмами : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 Механізми державного управління / Пономаренко Олена Вікторівна; Дон. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2010. – 42 с.
12. Соболевська М. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та постструктуралізм у сучасній соціологічній теорії : монографія / М. Соболевська. – Київ : Логос, 2014. – 248с.
13. Чурилов С. В. Конкурентоспроможність потенціалу як необхідна умова розвитку підприємства / С. В. Чурилов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – Вып. 40. – С. 211-215.
14. Шредингер Э. Что такое жизнь? Физический аспект живой клетки / Э. Шредингер. – Москва ; Ижевск : РХД, 2002. – 92 с. – С. 82.
15. Forrester W. J. Counterintuitive Behaviour of Social Systems [Electronic resource] / W. J. Forrester // Technology review. – 1971. – Vol. 73. – № 3, Jan., – pp. 52-68. – Mode of access: <http://www.constitution.org/ps/cbss.htm>

**НАУКОВИЙ
ВІСНИК
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Рік заснування 1996

Випуск 754 – 755

Філософія

**Збірник
наукових праць**

Чернівці
Чернівецький національний університет
2015

ЗМІСТ

754

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

- Аляев Г.** Теорія інформації на тлі історії філософії 3
- Віалук V.** Lexical Quantor as a Representative
of Linguistic Knowledge in Translation 9
- Гнатюк Я.** Логіка комунікації
історичних логік як числення дефініцій 12
- Чуйко Н.** Аналіз методу структуралізму
в контексті когнітологічних студій 20
- Казаков М.** Трансдисциплінарные перспективы
современной эпистемологии 28
- Чорноморденко Д.** Динамічна міждисциплінарність
як форма наукових зв'язків у сучасних
екологічних дослідженнях 34
- Макаров З.** Случайность и детерминизм
в творческом проекте Ренессанса (стаття 1) 40
- Малишена Ю.** Проект соціальної епістемології
Елвіна Голдмана 47
- Омельчук І.** Методологічні аспекти експлікації
поняття толерантності 54

ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ ФІЛОСОФІЇ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

- Богата Л.** Терминологические гнезда и их роль
в формировании и проявлениях гуманитарных
дисциплинарных матриц 59

Біленко Т. Культ і слово	66
Починок І. Гуманітарні виміри феноменології Едмунда Гусерля	71
Бейлин М. Імплікація ідеї Ф. А. фон Хайека о «применении разума надлежащим образом» в нанотехнологии	76
Ліпін М. Перспективи самовизначення людини у ситуаціях невизначеності	81
Цвібель А. Сенси соціальної комунікації: актуалізація проблеми пізнання	87
Лучак А.-М. Соціально-комунікативна мережа Facebook як джерело соціального капіталу	92
Сумченко С. Проблеми практичного застосування hi-tech: філософський та світоглядний аспекти	97
<u>НАУКОВІ ПАРАДИГМИ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРИСТИКИ</u>	
Афанасьєв О., Василенко І. Поняття парадигми в гуманітарних науках	102
Шохов А. Парадигма: комунікативний аспект аналізу	107
Діденко Л. Філософія vs філософування: феномен парадигми	113
Терешкун О. Архаїчна парадигма техніки	119
Матросова Н. Типологічний концепт інтерпретації світу	126
Янковський С. Первинний образ світостворення у парадигмі критичного модусу самоопису	131
Іванова Є. Дві парадигми сучасної соціальної роботи	136
Романюк О. Відповідність вітчизняних гуманітарних дисциплінарних матриць у медичній вищій освіті європейським	142
